

ŠVIHOV V PROMĚNÁCH ČASU

Švihov za veliké války

Na konci července 1914 vypukl válečný konflikt, který se do dějin zapsal nejprve jako „Velká válka“, později coby 1. světová válka. Na počátku se rozhořel konflikt mezi rakousko-uherskou monarchií a Srbskem. Na základě spleťtých spojeneckých vazeb a mezinárodních smluv se do válečné vřavy zapojilo několik desítek států celého světa. Obyvatelé Čech se jako příslušníci nadnárodní habsburské monarchie museli války účastnit od samého počátku. Muži ze Švihova rukovali po mobilizační vyhlášce „Mým národům“ převážně ke čtyřem plukům rakouské armády. Nejčastěji k pěším plukům do Plzně (35. pěší pluk) a Písku či Prachatic (11. pěší pluk – v Písku kasárnoval jeho I. polní prapor a v Prachaticích II. polní prapor). Mnoho dalších pak rukovalo k dragounským plukům do Klatov (14. dragounský pluk, jeho část sídlila v Dobřanech). Další branci odcházeli k různým specializovaným útvarům císařského vojska.

Od prvních válečných operací na srbské frontě přicházely do Švihova smutné zprávy o ztrátách na životech. Na srbském bojišti padli například švihovští pěšáci 11. pěšího pluku Václav Drozda a Václav Pešek, či pěšák téhož regimentu Jan Šlajs z Malechova. Na samém počátku válečného konfliktu padl v Srbsku i pěšák Václav Včelák, který coby absolvent poddůstojnické školy v hodnosti četaře narukoval ke 102. pěšímu pluku do Benešova (jeho část sídlila v Praze). Jihovýchodní bojiště připravilo o život i švihovského Václava Trázníka. Ten byl jako vyučený bednář odveden k dělostřelectvu, konkrétně k 19. dělostřeleckému pluku v Nagy-Várad (maďarský pluk). K tomuto regimentu s ním putoval i další Švihovan František Votýpka (padl později na italském bojišti). Nečekaně vysoké lidské ztráty rakouské armády v prvních bitvách se slabší a úředně zaostalejší srbskou armádou potvrdila i smrt dalšího švihovského rodáka, desátníka 51. domobraneckého praporu Karla Řešatky v roce 1914.

Obyvatelé města Švihova nebojovali ovšem pouze v trojspolkovém vojsku. Mnozí

se zapojili do jednotek zahraničního odboje, pro které se následně vžilo označení legie. Oddíly dobrovolníků vznikaly postupně na všech frontách. Jejich mužstvo se v první etapě rekrutovalo z řad krajanů a tovaryšů, kteří ve světě uposlechli výzvy T.G. Masaryka a M. Štefánika. V další etapě do legií vstupovali i váleční zajatci české národnosti, kteří dílem chtěli bojovat za vidinu národního státu a dílem chtěli uniknout nelidským podmínkám zajateckých táborů (ženevské konvence o zacházení s válečnými zajatci v té době ještě nebyly uzavřeny – vznikly jako třetí dodatek až v roce 1929).

Pohlednice pomníku na náměstí z období okupace (socha ukryta místními hasiči)

První legionářské pluky byly sestaveny v carském Rusku, kde v srpnu 1914 složila přísahu tzv. Česká družina. V říjnu téhož roku založili krajané ve Francii pověstnou rotu Nazdar. Jako poslední se zrodily legionářské pluky v Itálii v roce 1915.

Švihovští občané vstoupili do legií ve všech třech zmíněných státech. Nejpočetnější se pro nejčtenější nasazení rakouských a českých pluků na východní frontě stala legie v Rusku. Ze švihovských v ní bojovali například Hynek Koptík, který dosáhl dokonce hodnosti kapitána 10. pluku (domů se vrátil až v listopadu 1920 ve funkci velitele posledního transportu sibiřské anabáze) nebo Bohuslav Kulháněk jako poručík 9. pluku. Celkem do čsl. legií v Rusku vstoupilo 16 obyvatel města Švihova. Hned 15 Švihovanů bojovalo jako legionáři na italské frontě. Nejvyšších hodností dosáhli František Bareš a Čeněk Spurný jako četaři u 35. a 34. pěšího pluku. Peklo západní fronty okusili jako legionáři 4 oby-

vatelé města Švihova. Kariézně se nejvýše dostali Jan Sedláček a František Šteiner jako desátníci 21. pěšího pluku.

Útrapy válečného konfliktu měl ve Švihově po rozhodnutí místního odboru Čsl. obce legionářské ze srpna 1929 připomínat důstojný pomník na náměstí. Za válečné veterány stál v čele tohoto rozhodnutí bývalý ruský legionář Václav Piskáček, po válce pracující jako úředník čsl. státních drah. V červenci 1930 uspořádal přípravný výbor po městě sbírku finančních příspěvků na vybudování pomníku. Podařilo se vybrat úctyhodných 3 633,- korun. Pro získání dalších peněz uspořádal výbor v září 1930 ve Švihově letecký den. Jako provizorní letiště byla vybrána louka mezi hrází a trštynským mlýnem. Na plochu přistálo několik aeroplánů Západočeského aeroklubu. Ukázkou letecké akrobacie provedl pilot Alois Psohlavec. Celkově se akcí na vstupném a za vyhlídkové lety vybralo přes 5 000,- korun, ovšem 65% z této sumy museli pořadatelé zaplatit Západočeskému aeroklubu.

V říjnu 1930 byl výborem osloven klatovský sochař Vilém Gloe, aby připravil projekt pomníku. Jeho konečná cena se podle umělcova návrhu měla vyšplhat na 28 000,- korun. Nakonec se podařilo i za pomoci krajanů z Ameriky, divadelních představení, plesů a podpory obce získat peněžní krytí zakázky a rozhodlo se, že pomník bude realizován v roce 1931. Paradoxně poslední překážku v realizaci mu postavil jeden z legionářských vysloužilců. Na místě chystaného památníku totiž stál tabákový stánek, který provozoval s licencí za věrné služby bývalý ruský legionář František Ježek. Stánek se přestěhoval a v dubnu 1931 započaly stavební práce, které za dohledu sochaře Viléma Gloe prováděla švihovská stavitelská firma Josefa Kleisnera. Slavnostní položení základního kamene proběhlo na konci května 1931 a pomník, na němž byla uvedena jména padlých ze Švihova a okolních obcí byl slavnostně odhalen v polovině srpna téhož roku.

Čsl. legionáři v Itálii

Pohlednice pomníku po jeho odhalení v roce 1931

Kresby z legionářského almanachu